

Mythologia, Francfort, 1581 - II, 08 : De Neptuno

Auteur(s) : Conti, Natale

Collection Mythologia, Francfort, 1581 - Livre X

Ce document a pour résumé :

[Mythologia, Francfort, 1581 - X \[15-16\] : De Neptuno](#)

Collection Mythologia, Venise, 1567 - Livre II

Ce document est une version augmentée de :

[Mythologia, Venise, 1567 - II, 08 : De Neptuno](#)

Collection Mythologie, Paris, 1627 - Livre II

[Mythologie, Paris, 1627 - II, 09 : De Neptun](#) est une transformation de ce document

Collection Mythologie, Lyon, 1612 - Livre II

[Mythologie, Lyon, 1612 - II, 08 : De Neptun](#) est une traduction de ce document

Informations sur la notice

Auteurs de la noticeÉquipe Mythologia

Mentions légales

- Fiche : Projet Mythologia (CRIMEL, URCA ; IUF) ; projet EMAN, Thalim (CNRS-ENS-Sorbonne Nouvelle). Licence Creative Commons Attribution – Partage à l'Identique 3.0 (CC BY-SA 3.0 FR)
- Images : Münchener DigitalisierungsZentrum (MDZ).

Citer cette page

Conti, Natale, *Mythologia* Francfort, 1581 - II, 08 : De Neptuno, 1581

Projet Mythologia (CRIMEL, URCA ; IUF) ; projet EMAN, Thalim (CNRS-ENS-Sorbonne Nouvelle)

Consulté le 02/12/2025 sur la plate-forme EMAN :

<https://eman-archives.org/Mythologia/items/show/5912>

Présentation du document

PublicationFrancfort, André Wechel, 1581

ExemplaireRegensburg (Allemagne), Staatliche Bibliothek, 999/Hist.pol.1307

Formatin-8

Langue(s)

- Grec ancien
- Latin

Paginationp. 165-176

Des dieux, des monstres et des humains

Entités mythologiques, historiques et religieuses[Neptune](#)

Notice créée par [Équipe Mythologia](#) Notice créée le 28/12/2018 Dernière modification le 25/11/2024

libus, ista fabulosè cōfinxerunt. Hunc eundem Deum & solem esse aliquando putatum superius expressimus, & apud Aquitanos Hispaniæ populos Martis simulachrum radius ornatum eximia religione cultum fuisse memoriz proditur. & ratio ipsa, naturaque videtur expetere ut corpora illa superna, quæ calorem rebus inferioribus inferunt, nominibus potius, quam re ipsa sint diuersa. Et Homer. lib. 2. Iliad. Martem vim igneam videtur putasse cum inquit:

Μαίνετο δ' ὡς ὅτ' Ἄρης ἰγχεῖσσι παλός, ὃ δλοὸν πῦρ.

Insurgit Veluti Mars strenuus, ignea Velut.

Bellonam aurigam Martis populatoris finxerunt, quia aer pestifer est mortis auriga, & artifex. Quidam memoriz prodiderunt Martem bellorum Deum fuisse creditum, quod is prior armare inuenerit, & in aciem instruere, & omnes bellicos usus, cum impios delet niteretur. Quod Mars omnium Deorum fortissimus & velocissimus arte Vulcani fuerit rebus implicatus, & debilis & claudicantis & tardi Dei, quid aliud significat, quam sceleratos homines nullis viribus, nulla pedum celeritate fretos posse Dei vindicis omnium flagitiorum iram deuitare: quod etiam innuit Theognis his versibus,

ἤδη θροῦνός ἐστι βυλός ἐλάν ταχὺν ἀνδρῶν δεινῶν,

κυρῆ, οὐδὲ δυνάμει θεῶν δίκη ἀθανάτων.

Vel celerem tardum comprehendat Cyrene secutus

Iniussum cursu, hinc numina cuncta fauent.

Et illa carmina:

ἐκ ἀρετῆς ἀνὰ ἰσχυρά κεχῆναι τοῖς θροῦνός ἐστιν

ὡς καὶ νῦν ἡ φωνή οἶον θροῦνός ἐστιν Ἄρης,

ἡ πύλας οἶον ἰσχυρὰ θεῶν οἱ δλοῦσσι ἰχθῆσι,

καλὸς ἰόν, τέχνησι τὸ καὶ μοιχάρε' ὀφείλει.

Si quod agni virtute caret, celerem capiet te

Vel tardum, tardo Mars est comprehensus ut ipsi

Vulcano, superum cum velocissimus esset:

Artem etenim praeest cunctis animalibus ipsa.

Atque tot de Marte dicta sint, nunc dicendum de Neptuno.

De Neptuno. CAP. VIII.

Neptunus Saturni & Opis filius, ut dictum fuit, eandem sortem, patrisque crudelitatem expertus propè est, quam etiam Iupiter. Nam cum Rhea Neptunum peperisset, puerum

in ouli absconditum opilionibus educandum inter agnos tradidit, atque pullum equinum, quem se simulabat peperisse, Saturno, ut fabulantur, vorandum tradidit. Isacius Neptunum educatum fuisse scribit ab Arno nutrice, quam ita appellatam fuisse dicunt, quia quaerenti Saturno Neptunum se non habere responderit, ac negauerit: ex quo etiam ciuitas Boeotiae ita vocata fuit, quae antea Sinoufa dicebatur, ut scripsit Thesaurus libr. 3. rerum Corinthiacarum, cum alij ab agnorum multitudine maluerint dictam fuisse, inter quos fuit Crato. Alij contra putarunt Neptunum à Iunone educatum fuisse. Hic cum Iouis socius & adiutor fuisset in bellis post Saturnum è regno depulsum, iactis fortibus de totius mundi imperio, mare & omnes insulas, quae in mari existunt, tenere cum imperio sortitus est Neptunus cum coelum Ioui, infernus locus, ut diximus, Plutoni obtigisset. uxorem habuit Amphitriten, quam cum deperiret, neque in amorem sui vlllo pacto posset allicere, Delphinum misit, qui eam sibi conciliaret, persuaderetque ut maritum Neptunum aequo animo ferret. Id cum Delphinus impetrasset, ad perpetuam tanti beneficii memoriam dicitur Delphini signum inter sidera relatum, ut ait Hyginus in fabulis stellarumque Delphinus est non longè à Capricorno collocatus, ut scripsit Aratus in Astronomicis;

αλφειὸς ὁ μέλας ποταμὸς ἐπὶ τῇ χιτῶνι ἀρκτοῦ
 μισοῦν ἡμεῖς τὰ δὲ ἐν πῶτι τίος ἀρκτοῦ
 γλῆναι παρρηλαδὺν δύο πᾶρ δύο πινῆνται.

Quae carmina ita sunt alicubi elegantissimè expressa:

*Tanta magni currens Capricorni corpora propter
 Delphini iacet haud nimio lustratus nitore:
 Præter quadruplices stellas in fronte locatas,
 Quas interuallum binas determinat vnum.*

Alij Veniliam fuisse Neptuni uxorem crediderunt. Scriptum reliquit Lucianus in Sacrificiis Neptunum nigros habuisse capillos, & oculos caeruleos, ut ait in primo Cicero de natura Deorum: quem nudum cum tridente & concha aliquando introducere poetæ: aut qui indutum putarunt, vestem habere cyaneam dixerunt, ut ait Phurnutus. Memor æ prodidit Pausanias in Arcadiis Neptunum primum equitandi artem inuenisse, quod etiam Pamphi antiquissimi hymnographi testimonio comprobatur, qui Neptunum equorum, constellationumque

Neptunus

que & turritarum navium largitorem vocavit. Ac Sophocles videtur apud Athenienses, ubi erecta postea fuit Academia, Neptunum primum invenisse equos putasse, ut patet in his ex Oedipode in Colono:

δῦρα τὸ μέγα δαίμονις ἄπαν
 αἶχμα μέγιστον,
 εὖ κ' ἔπειτα, δῶ πῶ λαν, θύε' ἀλαστον.
 εἴ πῃ εἴρε' οὐ γάρ τις οἷς
 τόδ' ἦε αἶ αἶχμα' ἀνὸς ποσὶ δ' ἄν'
 ἔππισι τοῖς ἀκαστρὰ χαλκίοις
 πρῶτασι ταῖς δ' ἔκτισσι ἀγυαῖς.
*Magni magni damoni dicere,
 Gloriam maximam,
 Equi, pulli, mari bene imperitantem.
 O filii Saturni, tu enim ipsum in
 Hanc duci gloriam, Rex Neptune
 Equi moderans frano.*

Apollonij verò enarrator Sesonchosem Ægypti Regem qui post Orum Isidis ac Osindis filium regnavit, quem nonnulli Sefostim vocarunt, primum inuenisse equum ascendere scribit, quod affirmavit & Dicerarchus in libro secundo rerum Ægyptiacarum: quod tamen quidam Oro acceptum ferunt. Neptunum idcirco sinxerūt poeta in curru vehi super equore, ut sensit Apollonius in lib. 4.

ὅτ' ἂν δὲ τοῖς ἄμφοτερίν
 ἄρμα ποσὶ δάμοις ἰστροχὸν αὐτίαν λύσῃ.
*quam mobilis Amphitrite
 Neptuni celerem currum apto tempore soluet.*

Orpheus in hymnis currum hunc à quatuor equis trahi solitum scribit, ut est in eo versu:

καρθεῖα λήε, χαρτεῶν πε, τετράειρον ἄρμα δῖον κεν.
Quadrivium impellens currum, suum mo a quore labens.
 Alij maluerunt eius currum trahi à vitulis marinis & ceterum ab equis: quippe cum eo tempore equum inuenisse dicatur, cum in Arcopagum cum Minerva in contentionem descendit de nomine Athenis imponendo, cum ipse equum hominibus, Minerva oliuā munus attulit, ut scripsit Plutarchus in Themistocle. fabulantur Theseum Phædræ vxoris precibus commotum à Neptuno patre impetravisse ut Hippolytum

filium necaret. quem Phædra falsò accusauit tentatæ pudicitie, quia nouerat libidini noluisse assentiri. Neptunus phocas Hippolyto iuxta litus maris vecto in curru immisit, quibus tanta trepidatio equis iniecta est ut in fugam versi illum è curru delapsum discerperint. quare Phædra postmodo pœnitentia ducta, ut plerique senserunt, laqueo vitam finiuit. Edificauit mœnia Troiana Neptunus, qui hac de causa Laomedonti Troianorum Regi seruisse dicitur: cum Iouem ligare Dii voluerūt, id Iupiter cognouit è Thetide, ac in ceteros quidem Deos animaduertit; & Neptuno atque Apollini iussit ut Laomedonti seruiret, dum Troiam ædificaret. Laomedon diuinis honoribus prosecutus est Apollinem, at Neptunus ubi diu seruisset, nullamque accepisset mercedem, indignatus horrendum ac infestissimum cete immisit, quod mare euomens vniuersam regionem inundauit. illa de causa & filiam Hestionen quam vnicè amabat, ac multo magis quàm vel Æthasam vel Astyochen vel Medicasten, quas ceteras filias habebat, ceto exponere iussus est ab oraculo Laomedon, & multa alia incommoda inde sunt consecuta. At Herodotus non verum esse inquit quod Laomedonti Neptunus & Apollo seruiuerint, sed datum esse locum fabulæ, quia pecuniam Neptuni & Apollinis sacrificiis dicatam Laomedon ad extruenda mœnia ciuitatis conuerterit. atqui Virgilius Neptunum scribit suis manibus Troiam ædificasse, ut est in libro nono;

an non viderunt mœnia quondam

Vulcani fabricata manu considerare in ignei?

Quamuis Ouidius in epistola Paridis mœnia Troiana Apolline lyram pulsante ædificata fuisse inquit his carminibus;

Ille n'aspiciet, firmat atq; turribus altis

Mœnia Phœbea struſta canore lyra.

Cum Amphitriten vxorem, ut diximus, haberet, infinitus propè filiorum est numerus, quos ex variis nymphis & pellicibus suscepit. Phœnicem habuit enim è Libya & Belum & Agenorem è Caleno vna Danaïdum Calænum: Nauplium ex Amymone: è Pitane, à qua vrbs Laconum dicta fuit, Euadne, & Aonem, à quo vocata est Aonia regio, & herum Phæacem, à quo Phæacia dicebatur, quæ nunc Corcyra vocatur, Phœnicem à quo Phœnicia, & Athon, à quo mons. nam plerique vr-bibus nomina imposuerunt eius filii. & Dorum, à quo Dorii,

&c

& ex Oti filia Laide Althepum : Ancæum ex Astypalæa & Periclimenum & Erginum : ex Alcyone Atlantis Anthamum : & Anthan & Hypereten, à quibus oppida condita nominataque sunt apud Træzenios, Bærotum ex Arne, Hippothoum ex Alope Certionis : Alopum è Cechusia : Orionem è Brylle : Tritones alterum cum Euripylo è Celæno, alterum ex Amphitrite : Palæmonem & Neleum è Tyrrho : Creatum & Eurytum è Molione : Minyam è Chryfogone Almi filia : Delphum è Melantho : Minyum è Callirhoe : Erycem è Venere : Ogygum ex Aliftra : Taphium ex Hippothoe : Cygnum alterum è Cayce, alterum è Scamandrodice : Minyas è Tritogenia filia Æoli : è Midea nymphea Aspledonem : Parnasum è Cleodora : Eutypylum & Euphemum è Mecionica : cui munus dedit ut super undis tanquam super terra proficisceretur, ut ait Asclepiades. Neque verò hi solùm filii eius commemorantur, sed Euphemus præterea, qui proreta fuit in Argonauti : Amycis, Albion, Aello, Anthæus, Amphimachus, Acthusa, Aon, Alebius, Dercylus, Neleus & Pelias, & Astræus qui per inscitiam congressus cum Alcippa sorore sequenti die cognita affinitate ex anulo matris captus se in fluvium præcipitavit, qui prius dictus est Astræus ab ipso, mox Caicus à Caico Mercurii Ocythoesque filio, ut scripsit Leo Byzantius in lib. 3. de fluminibus, & Melane à qua Melas prius Nilus dictus est : Actonion, Borgion, Brontes, Busiris, Certion, Crocon, Cromus, Chrysaor, Cechteus, Chrysogetæa, Chius, Dorus, Euphemus, Ircæus, Lelex, Lamia vates & Sibylla, Halirhotius, Læstrigone, Megareus, Melapus, Ephialtes, Nyctæus, Melion, Nausthous, Othus, Occipite, Polyphemus, Pyracmon, Phorcus, Pelasgus, Onchestus, Phæax, Pegasus, Phocus, Peratus, Siculus Sicæus, Steropes, Tarus, Theleus, Tarantus, Hyretus : ut alios infinitos propè prætermittam. nam plures quàm octoginta me legisse memini : quos tamen omnes non putavi hic esse numerandos. quod si verum est id quod scribitur à Zere in historia § 1. Chil. 1. multo etiam plures fuerunt Neptuni filij. inquit enim :

τὸς θυμὸς γὰρ οὐκ ἀντιστά, καὶ πάντα τὰ ἀνδρῶν,
 καὶ φίλους, καὶ ἰσχυρὰς φασὶ τὴν πτολίαν.
 Elatos animo enim omnes, & omnes strenuos,
 Filios & amicos dicunt, & amatos à Neptuno.

Neptunus taurum
fecisse

Terrae motus
ex ventorum
impetu. sed
non aquarum.
Aristoteles

Hunc aliquando venisse in contentionem de artificio cum Minerva & Vulcano scripsit Lucianus in Hermotimno: quo tempore Minerva domum excogitavit, hominem fecit Vulcanus, Neptunus taurum, atque ea de causa crediderunt posterius Neptunum primum equos domuisse. Quod illi in orbis divisione maris imperium contigit, iam dictum fuit superius. Scriptum reliquit Herodotus in Polymnia Thessalos dicere solitos Neptunum lacunam fecisse, per quam fluat Peneus: idque iure putari censuit ab iis qui Neptunum terram concutere existimant: nam loca distantia interiecto maris spatio sunt opus huius Dei terræmotus, quod etiam Neptunus fecisse dicitur. Hæc est Herodoti sententia, qui iuxta opinionem antiquorum vim aquarum causam esse terræmotuum credidit, at non ventos sub terra inclusos, qui erumpere conentur, ut scripsit Aristoteles libro tertio meteororum, & Lucretius lib. 6. in his;

*Quod nisi prorumpit, tamen impetus ire animas,
Et fera sui venti per crebra foramina terra
Disperditur, & horror, & incutit inde tremorem.*

Huius Dei duplex erat munus, & navigantium curam habere scilicet, & equorum: ut in hymnis Homerus scriptum reliquit:

*αἰχμὰ τριπόδων θεῶν τιμὰν ἰδὲ δουρῶν,
ἵππων τε δμῶν τε ἱερῶν, σὺν ἡρώεσσιν ἔχουσιν.*

Bina tibi superi Neptuno munera donant,

Flectere equos, regere & naves, qua marmora sulcant.

Neptunus profectus
hic

Quæ eadem scripta sunt & in hymno Orphei. ideo Hippū siue Equestris Neptuni ædes fuit in Arcadia apud fluvium Miliontem, ut ait Pausanias in Arcadicis, & Prosclystij siue inundantis: qui est ita appellatus, quia quo tempore Inachus & qui cum eo erant in consilio, terram Argiuorum Iunonis esse debere nuntiaverunt, maxima pars agri fuerit inundata atque summissa. Deinde Iunone Neptunum precante ut mare deduceret, per quem locum refluxit, in eo Argivi Prosclystij Neptuni delubrum erexerunt, ut est apud Pausaniam Corinthiacis. Ad huius rei memoriam fortasse factus fuit & dicatus Neptunus apud Athenienses undam proferens, ut est in Atticis. Multa sunt denique cognomina, quæ propter varios eventus huic Deo sunt attributa, ut Tænarius, Phitalmius, Heliconius, Temenius, Onchestus, Speculator, Natalinus, Hippocurius, Crenesius, Exouchus, Domatilis, pater, Rex, Egæus, Taraxippus, Plutarchus.

chus commemoravit in vita Pompeij tria templa fuisse Neptuni opulentissima, ubi loca Deorum à piratis spoliata recenset: quorum unum in Isthmo, aliud in Tenaro, aliud fuit in Calabria. erat enim Calabria Neptuno consecrata, ut scriptum fuit à Philostephano in rebus Italicis, atque loca nonnulla recenset Apol. lib. 3. quibus præfesset Neptunus:

οὐκ ἔστι δ' ἄλλοις ἡσυχίαν ἔχουσιν ἡ ἀγῶνα
 ἀρμασιν ἡμῶν, ἢ ταύροις, ἢ ὄρε Λίρνης
 ὕδαρ, ἢ κατ' ἄλλας τ' ἀπὸ τοῦ ὄρετος,
 καὶ τὰ καλὰ ὄρεα μὲν δὲ δὴ δ' ἄμα τῶντα ἴαπερ,
 πέντε δ' ἡμῶν, ἢ δὲ δὴ τῶντα τῶντα.

*Ad ludos properat qualis Neptunus in Isthmo,
 Quadrupes innectus adit cum flumina Lerne,
 Tanarium de solium, vel Hyantia rura, Gerastrum
 Syluosum, A Emaniā de petram, fumantia colla
 Cum premis alipedum, Calabria dem de rura renisit.*

Huic Deo taurum immolare consueverunt, ut ait Homerus in libro quinto Odysseæ:

ταύροις πρὸ μιλάσας ἐνὸς ἴχθους κυανόχρῳ.
 Τάυροις κρίνας τὰυρὸν μακρὸν ἔχοντι.

Sic Virgilius libro quinto:

Taurum Neptuno, taurum tibi pulcher Apollo.

Quod genus victimæ illi mactari iussit oraculum. ferunt enim aliquando euenisse Corcyræ, ut multis bobus per bellum Persarum relictis taurus è pastu rediens sæpius in pelagus mugitus ediderit, ibique per totum diem constiterit: deinde cum ad mare bubuleus descendisset, magnum atq. infinitum propè thunnorum numerum conspexit, quod significavit Corcyræis. Illi tum capere thunnos conati operam luserunt: quare sciscitantibus oraculum postea responsum est Neptuno taurum mactari oportere: quæ re peracta incredibilem piscium numerum cepere, ut ait Pausan. in Phocicis. quamvis thunnus aliquando mactari Neptuno consuevit, ut scriptum est ab Antigono Carystio in lib. de Dictione. Atque Neptuno pisces illi exiustes consecrati esse putabantur, ut scriptum est à Marco Manilio in libro secundo rerum astronomicarum, ubi signa ecclestia, quæ sint diis quibusque tributa, commemorat:

*Lanigerum Pallas, Taurum Cytheræa tuetur.
 Fortissos Phœbus geminos, Cyllenæ cancrum,*

*Taurum Neptuno
 Thunnos mactat.*

*Iupiter & cum matre Deum regit ipse leonem.
 Spicifera est Virgo Cereris, fabricatq; libra
 Vulcano pugnax Mavortis scorpium haret.
 Venantem Diana Virum sub partu equina,
 Atq; angusta sonet Capricorni sidera Vesta.
 Et Ioui aduersum Iunonis Aquarius astrum est.
 Agnoscitq; suos Neptunum in aquore pisces.*

Neptunum magna Deorum marinorum ac nympharum ma-
 nus comitabatur, quorum nonnullos ita numeravit Virg.

*Tum varia comitum facies, immania cete,
 Et senior Glauci chorum, Inonisque Palamon,
 Tritonesq; citi, Phorcisq; exercitus omnis:
 Lana tenet Thetis, & Melite, Panopisq; Virgo
 Nese, Spiog, Thaliaq; Cymodoceq;.*

*Neptunus in la-
 zio matre
 Furm.*

Hunc in varias formas ob amores fuisse mutatum scripsit O-
vidius lib. sexto maioris sui operis. atque hæc ea sunt, aut cer-
 te nō multo plura his, quæ de Neptuno fabulosè dicta sunt ab
 antiquis scriptoribus: nunc quid ea significant perquiramus.

*enil p Neptu-
 non libellus*

¶ Iam primum omnium quid sit Neptunus ita explicat
 Cicero in primo libro de natura Deorum, de Chrysippi sen-
 tentia: quique aer per maria manaret, eum esse Neptunum.
 Veruntamen non aer simpliciter per maria manans, sed
 ipsum aquæ elementum Neptunus plerumque nominaba-
 tur: aut aliquando spiritus ille ac mens diuina, quæ per ma-
 ria esset diffusa, totamque aquæ naturam ac molem à cor-
 ruptione præseruaret: quod quidem nihil aliud est, quam a-
 nima per elementa diffusa, sicut in animalibus est, & in plan-
 tis. Vbi enim illa recesserit, siue harmonia sit & quædam
 symmetria, siue numerus seipsum mouens, siue diuina quæ-
 dam & immortalis ovola, corpus ad corruptionem statim
 properare necesse est. Quare etsi elementa nobis non vi-
 uere apparent, tamen diuina quadam virtute & potentia ser-
 uate ab interitu, ita sunt comista, itaq; fermetata, ut ab ea ser-
 uentur à corruptione. Hanc vim diuinam in æthere Iouem,
 in aere Iunonem, in aqua Neptunum, & in singulis horum
 partibus variis Deorum nominibus appellarunt antiqui.
 Quod Saturno ereptus clām fuit Neptunus, & quid Satur-
 nus sit, & quo pacto crudelitati Saturni erepta sint elemen-
 ta, dictum est satis ut arbitror, cum de Ioue & de Satur-

no loqueremur. At cur ab Arno fuit educatus? quia nullam fidem præstandam esse pelago experiuntur nauigantes. Nam quo tempore recens fuit Arnus nutricis Neptuni memoria apud antiquos, non fuit tanta nauigiorum multitudo mare sollicitantiū & propè infestantiū: nec, ut ait Lucretius lib. 3.

turbida ponti

*Æquora ladebant naves ad saxa, virisque,
Nec temerè incursu fluctus mare sape coortum
Sausbat, leuiterque minas ponebat inanes.
Nec poterat quenquam placida pellacia ponti
Subdola pellicere in fraudem videntibus undis.*

Quid enim verius de mari dici potest, quàm nullam illi esse constantiam? nam cum lenissimus ventorum flatus aliquando exiterit, tanta oritur tempestas, ut iratae undæ in cælum minaces insurgere appareant, atque incredibilis earum fremitus vel è longinquis montibus exaudiatur. Huic Deo tantus niger mento immolabatur, quod trauri & furorem & mugitum imitaretur Neptunus. Huius vxor dicebatur esse Amphitrite, quæ nihil aliud est, quàm ipsa aqua, ut in Cyclope ait Euripides;

*ἄνδρ' ἔτι ὕδατος, καὶ περὶ ὧν τυφλὸν,
ὡς ἀμφιτρίτης τῆς δὲ νεοβαίνον ποδῶ.*

*Ego vadam pertranseo cæcus licet,
Per Amphitriten hanc meo incedens pede.*

Quam Amphitriten glaucam & piscosam nominauit Orpheus in Argonauticis, cum illa sint maris, at non alicuius Deæ propriè adiuncta.

γλαυκὴ δ' ὑδατῶν ἀπὸ πόντος ἀμφιτρίτης.

Glaucam piscosam, immensam simul Amphitritem.

Hæc cum aqua sit, dicitur vxor Neptuni, cum is sit spiritus, ut dicebam, per vniuersam aquæ molem diffusus, & tanquam anima ipsius aquæ elementi: est enim Amphitrite corpus & materia humoris omnis, qui vel circa tectam est, vel intra terram ipsam includitur. Neque aliud significare voluerunt illi, qui delphinum Neptuno amatam Amphitriten conciliasse fabulantur, quàm omnium marinorum piscium maximè ingenio & cognitione, corporisque celeritate Delphinum præstare; cum reliqua marina animalia amentia atque propè stupida sint, quæ profundius habitant in mari

Nidugi

Tridens

propter indigesti à sole humoris copiam; ita ut de nonnullis
merito dubitent an sint animalia dicenda. Fieri tamen potu-
it, ut homines hi fuerint ita vocati, ad quorum gratiam ista
fuerint ficta, ita ut possint etiam ad rerum naturalium mo-
rumve rationem accommodari. Neptuni forma, que fingitur
à poetis, quid aliud est quam maris vel natura vel color? quis
enim dubitat cyanæum colorem esse aquæ marinæ? Rur-
sus nudus Neptunus nihil aliud est, nisi dulcium aquatum
natura. Illæ enim aquæ sunt saluberrimæ, quæ nullum ha-
beant colorem, aut qualitatem apparentem. Tridens verò
quem habet Neptunus pro sceptro, triplicem illius ostendit
potestatem, quod habet facultatem scilicet tollendi æquoris
& placandi & seruandi, quod alii fictum esse maluerunt, quia
dulcibus, falsis, mediocribus aquis, quales sunt lacustres, impe-
ret. Dictus est equum prior inuenisse, & equitandi peritiam,
quoniam quidam vocatus Neptunus vir Thessalus prior o-
mnibus equitandi artem excogitauit: quamuis nō desunt qui
ad nauigationem id referāt, quoniam videntur nauigia super
maris dorso quasi equitare. Dictus est Neptunus veli curia
super æquore comitantibus Tritonibus, ac marinis monstris
quia cum multo vndarum strepitu vndis quasi rotis carinæ
subiectis naues videntur deferri per tempestates. Hoc ita esse
probat Plutarchi testimonio, qui scripsit in vita Themisto-
clis ea de causa locum datum esse fabulæ de contentione Palla-
dis ac Neptuni de nomine Athenis imponendo, quod Neptu-
nus equum, Pallas oliuam attulisset, & pro munerum præstia
indicati sunt, quia *ὡς λέγεται (ὡς λέγεται) πρῶτον νοῦν οἱ ἱερεῖς
πολίταις ἀποπράσσει τῆς θαλάσσης, καὶ συνιέναι ἔστι μὴ πλά-
σσειται, ἀλλὰ τὸν χώρον φυτεύοντες τὸν περὶ τῆς Ἀθηνᾶς εἰδὲ ο-
σαι λόγον, ὡς ἱερεῖας τὸς περὶ τῆς χώρας τῆς παρθένου, διέσπον-
τὸν μὲν οἱ τοῖς θεοῖς αὐτῶν, ἡνίκασιν.* Illi sane (ut ferunt) nūq-
studerent cines à mari retrahere, ut assuescerent vinere
vel non nauigantes, sed regionem arboribus ornantes. ser-
monem illum vulgauerunt, quod Neptuno de regione contem-
dente, Pallas oliuam indicibus obtulerit, ac vicerit.
Qua in contentione si Neptunus equum obtulisset, ac nisi pro
nauigio intelligeretur equus, quo pacto viderentur cines à na-
uigatione reuocari? Dictus est Neptunus & Apollo Laome-
dōti Troianorū Regi seruuisse, quoniam pecuniā horū Deorū
lacri-

sacrificiis dicatam in suam vilitatem & ad extruenda moenia civitatis convertit, quam tamen sacerdotibus non restituit, ut promiserat. At calamitates, quas pro neglecto Neptuno passus est, quid aliud significant quam Dei cultum sine calamitate non negligi? Ingens filiorum Neptuni numerus praeterea quid nisi maris fertilitas est? Nam nisi tantam filiorum copiam equam-mentis illis marinis gentibus natura dedisset, facile futurum erat ut mare piscibus orbatum haberemus: quippe cum vix tanta sit feracitas aquarum, quanta est voracitas piscium. Haec ipsa causa fuit cur crudeles Neptuni filii dicerentur omnes.

Nunc quid sub his lateat ad humanae vitae institutionem spectans, explicemus. Ac primum cum virtutum omnium princeps & Regina sit, ut ita dicam, liberalitas & munificetia, quae non nisi ad Deum vel ad Reges pertinet, omnium vitiis gravissimum merito iudicabitur acceptorum oblivio, quae non nisi in sordidos animos cadere potest. Ea de causa finxerunt antiqui quod Neptunus gratias retulit Delphino pro accepto beneficio: atque ut aeterna huius facinoris memoria, & ad beneficentiam adhortatio ad posteros maneret, numerus & ordo quidam stellarum Delphini nomine in eius honorem fuit appellatus. Quod autem ob neglectos Deos Laomedon poenas persolverit, multasque calamitates subierit, id etiam ad religionem Deorum immortalium homines impellit: quoniam qui pie sancteque per probitatem & integritatem vitae Deum coluerit, quique illa quae instituta sunt a sapientibus, Deo persolverit, ille solus Deum placatum in omne tempus habebit, multa incommoda devitabit, & se in omni molestia rectorum consiliorum conscientia consolabitur. Qui vero beneficiorum omnium autorem, omniumque patrem Deum neglexerit, quo pacto vir iustus, & bonus & temperans esse poterit? aut si nihil horum poterit, quo pacto non in multas calamitates illibetur? Nos igitur ad religionem, & ad memoriam acceptorum beneficiorum sempiternam per hanc Laomedontis fabulam sapientes antiqui adhortabantur: fortunaeque inconstantiam ante oculos proponebant, cum vel Dii inhumaniter agentes adversus Iovem de caelo expulsi coacti sint homini servire. Imprudens est omnino Theseus, qui filio Hippolyto mortem a Neptuno precatus fuit, quem falso noverca Phaedra apud Thecium accusaverat, quod eam de stupro

interpellasset, at id tamen Theseo concessit Neptunus. Quid hoc est nequitiae? Dij boni carissimis illa concedere, quae in omne tempus perniciofa futura sunt? nam phocas Neptunus in equos Hippolyti iuxta mare equitantis immisit, quibus in fugam verſis ille diſcerptus fuit. Cui tamen Hippolyto Diomedes lucum eximia pulchritudine poſtea dicauit cum delubro, & antiqui operis ſimulacro, ac rem diuinam primus omnium fecit, vt ait Pauſanias in Corinthiacis: & apud Trazenios virgines ſibi ſuccifum capillum ante nuptias in eiufdem templo conſecrabant. voluerunt igitur antiqui per has ambages verborum nos adhortari vt æquo animo eſſemus ſi quando ad noſtra vota Dij ſurdi viderentur, quoniam pernicioſa ſæpius expetit ab ignaris hominibus, & quæ maximo detrimento impetrantibus in poſterum ſint futura. Sapienter ideo dictum eſt ab illo poeta:

*Nil ergo optabunt homines ſi conſilium ſui,
Permites iſſis expendere numinibus quid
Conueniat nobis, rebusq; ſit ſcile noſtra.*

Quod autem hæc huius rei cauſa tantum ficta ſint, velex eo patet, quod omnium mortalium imprudentiſſimum & crude-
liſſimum finxerunt Neptunum. Quis enim vir bonus eſſe poterit, qui cauſam ignotam iudicariſſet: aut qui pro vel cariffimo-
rum precibus viros bonos & iuſtos & temperantes trucidariſſet, vel condemnariſſet, quo pacto non ſceleratus & nefarius eſſe poterit? Non fuit igitur Deus ſapiens Neptunus, ſed neque bonus quidem, aut iuſtus, ſi tam iniqua filio Theſeo conceſſit: quæ de Deo dicenda omnino non ſunt. cum hæc ſolum inſtitutionis ergo ſint inuenta. Non deſuerunt qui putarint imperium maris idcirco attributum fuiſſe Neptuno, quia prior ille claſſem inſtruxerit, cui Saturnus commiſit rerum maritimarum imperium, vnde datus eſt locus fabulæ. At de Neptuno ſatis, nunc dicamus de Plutone.

De Plutone. CAP. IX.

PLUTO quem inferorum Deum putarunt antiqui, natus eſt ex Opi & Saturno, vt dictum eſt, iſque vnâ cum Ioue militauit, & poſt varias victorias, rerumque geſtarum felices ſucceſſus cum Ioue & Neptuno iactis ſortibus terrarum mundi-
que totius (vt aiunt) imperium diuiſit: cui Hiſpaniarum, &
locorum

*Neptunus uiam
cruentis maris
et in pſa d'endiſſe
mari*